

VISI LIETUVOS ŽEMĖS ŠVENTIEJI, MELSKITE DIEVĄ UŽ MUS!

STAČIATIKIŲ LIETUVA

Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios laikraštis

2024 m. lapkritis Nr. 21

www.orthodoxy.lt

facebook.com/orthodoxy.lt

Į Vilnių atkeliaus Viešpaties Gaivinančio Kryžiaus dalis

► Relikvinė su Viešpaties Gaivinančiojo Kryžiaus dalele į Vilniaus Šventosios Dvasios vienuolyną atkeliaus gruodžio 8 d. A. Radziukevič nuotr.

Gruodžio pradžioje Vilniuje, Šventosios Dvasios vienuolyne, tikintieji galės pagerbti didžiausią šventenybę – Garbingąjį ir Gaivinantįjį Viešpaties Kryžių.

Švenčiant Lenkijos Stačiatikių Bažnyčios autokefalijos šimto metų jubiliejų, viena didžiausių pasaulyje iki šiol išlikusių Viešpaties Kryžiaus dalelių iš Italijos atkeliavo į Lenkiją. Palaiminus Lenkijos ir Lietuvos Stačiatikių Bažnyčių vadovams – Jo Eminencijai Varšuvos ir visos Lenkijos metropolitui Savai ir Jo Eminencijai Vilniaus ir Lietuvos metropolitui Inokentijui, ši šventenybė atkeliaus ir į Lietuvą, į Vilniuje esantį Šventosios Dvasios vienuolyną. Tai įvyks gruodžio 8 dieną, per Vakarinę. Sakramentalija liks vienuolyne savaitę, iki gruodžio 15 dienos.

Pasak metropolito Inokentijaus, šios, tikėtina, didžiausios kada nors Lietuvoje buvusios Viešpaties Kryžiaus dalelės atnešimas, – išskirtinis įvykis ne tik stačiatikiams, bet ir apskritai visiems mūsų šalies krikščionims.

„Garbingasis Gaivinantis Viešpaties Kryžius – didžiausia šventenybė, vienijanti visus krikščionis, todėl mes kviečiame brolius ir seseris, priklausančius Romos katalikų Bažnyčiai, ir visų kitų krikščionių konfesijų atstovus kartu patirti šį mūsų dvasinį džiugesį. Šventosios Dvasios vienuolyno vartai bus atidaryti visiems, ir kiekvienas turės galimybę pagerbti Gaivinantįjį Viešpaties Kryžių bei pasimelsti prie šios didžios šventenybės“, – pasakė Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios vadovas.

Kasdien prie relikvinės su Viešpaties Kryžiaus dalele vyks intencinės ir kitos specialios pamaldos. Detalus jų tvarkaraštis bus paskelbtas vėliau.

Lenkiją šventenybė pasiekė rugsėjo pabaigoje, Kryžiaus Išaukstinimo šventės išvakarėse. Per pusantro mėnesio Viešpaties Kryžiaus dalelė pabuvojo kelių Lenkijos miestų stačiatikių šventovėse, ir visur tūkstančiai tikinčiųjų, įvairių krikščionių konfesijų atstovų, meldėsi prie jos.

Kaip praneša Lenkijos žiniasklaida, jau tai, kad ši švenčiausioji

relikvija pasiekė Lenkiją, galima laikyti stebuklu, nes tam, kad ji atkeliuotų, teko įveikti daugybę kliūčių, kurios atrodė neįveikiamos. Pasirengimo darbai tęsėsi ilgiau nei metus. Ne mažesnis stebuklas ir tai, jog pavyko susitarti, kad Garbingojo Viešpaties Kryžiaus dalelė būtų atnešta į Vilnių. Kaip sakytą, tai viena iš didžiausių iki šiol išlikusių Viešpaties Kryžiaus dalelių. Ji priklauso privačiai Langobardų karalystės valdovų ainių kolekcijai. O konkrečiai – tai įtakingos aristokratų Minardi šeimos nuosavybė.

Senovės germanų langobardų gentis 568 metais atsikėlė į Italiją ir įkūrė joje Langobardų karalystę. Langobardams ilgus amžius priklausė ne tik ši, bet ir kitos šventenybės, garsėjusios stebuklais, kurių sulaukdavo prie jų besimeldžiantieji Dievui. Tarp stebuklų buvo ir sunkių ligonių išgyjimai.

Šventenybes ne sykį norėta pagrobti, joms grėsė ir sunaikinimas. Visgi jos išliko. Tai, kad šios šventenybės tikros, ne sykį yra patvirtinę mokslininkai. Pavyzdžiui, prieš keltą metų Italijoje, Lečės mieste, Salento universiteto tyrimų centre, at-

likti tyrimai, patvirtinę, kad medis, iš kurio buvo padaryta ši Viešpaties Kryžiaus dalis, – tai kiparisas ar kedras, augęs Palestinoje ar Libane ne vėliau nei I amžiaus pradžioje.

Pasak Bažnyčios padavimo, imperatorius Konstantinas Didysis 325 metais, vykstant I Visuotiniam Bažnyčios Susirinkimui Nikėjoje, iš šv. Jeruzalės vyskupo Makarijaus I sužinojo, kad šventajame Jeruzalės mieste, o tiksliau, po griuvėsiais, atsiradusiais romėnams jį naikinant, yra relikvijų, susijusių su Kristaus mirtimi ir prisikėlimu.

Pasibaigus Nikėjos Susirinkimui Konstantinas išsiuntė savo motiną, šv. Eleną, ieškoti šių relikvijų. Jai pavyko rasti Kryžių, ant kurio buvo nukryžiuotas Išganytojas.

Elenos iniciatyva viena Viešpaties Kryžiaus dalis atiteko Jeruzalei, kita pasiekė Romą, o trečia – Konstantinopolį. Vėliau ir šios dalys buvo dalijamos į kur kas mažesnes daleles.

Daugiau apie Viešpaties Garbingojo, Gaivinančiojo Kryžiaus įgijimą skaitykite 3 p.

Maksimas ROGALSKIS

Metropolitanas Inokentijus apie maldą už mirusius

2 psl.

Viešpaties Kryžiaus įgijimo istorija

3 psl.

Apie Bažnyčios pamaldų kalbą

5 psl.

Įgytos šv. Charitinos Lietuvaitės relikvijos

7 psl.

Bažnyčios naujienos

8 psl.

ISSN 2783-7173

9 772783 717000

Visą savo žemiškąjį gyvenimą ruoškite sielą susitikimui su Dievu

Vilniaus ir Lietuvos metropolitas INOKENTIJUS

Brangūs broliai ir seserys Kristuje!

Šių metų lapkričio 2 dieną, Šv. Demetro Tėvų šeštadienį, kaip nurodo mūsų Bažnyčios nuostatai, krikščionys stačiatikiai minėjo mirusiuosius. Lietuvoje, pagal Katalikų Bažnyčios tradiciją, kasmet dvi pirmosios lapkričio mėnesio dienos pašvęstos mirusiesiems atminti: lapkričio 1-oji – Visų Šventųjų diena, o lapkričio 2-oji – Mirusiųjų atminimo diena (Vėlinės). Šios pirmosios lapkričio dienos ypatingai paminimos Lietuvos žmonių, o tai kelia nuoširdžią pagarbą ir mums, stačiatikiams.

Žmogaus mirtis kelia didelį liūdesį jo artimiesiems ir draugams. Daugeliui atrodo, kad mirusiajam jau niekuo nebegalima padėti, nebent laidotuvėmis, paminėjimu, antkapio kapinėse ir kitų žmonių geru prisiminimu. Tačiau iš tikrųjų yra ne taip. Nuo senų senovės krikščionys kalbėjo apie maldos už mirusiuosius svarbą. Ji gali būti ir trumpa, ir savais žodžiais išsakyta, gali būti net be žodžių, kai iš širdgėlos išsiveržia tik šūksniai, bet gali būti ir labai ilga.

Daugybė šventųjų tėvų patys kūrė maldas už išėjusiuosius amžinajam atilsui. Antai maldą už mirusiuosius aptinkame liturgijoje, kurią užrašė apaštalas ir Viešpaties brolis Jokūbas, pirmasis Jeruzalės vyskupas. Panašią maldą savo liturgijose paliko šventasis Bazilijus Didysis ir šventasis Jonas Auksaburnis. Anot tradicijos, pirmąjį išrišimo maldos, kuri dedamą į mirusiojo rankas, pavyzdį XI amžiaus antroje pusėje parašė vienuolis Teodosijus iš Kijevo Pečiorų lauros, vieno Kijevo kunigaikščio prašymu.

Dar seniau, VIII amžiuje, garsus teologas ir šventųjų ikonų gynėjas šv. Jonas Damaskietis savo mirusio draugo atminimui sukūrė 13 gedulingų sticherų (tam tikra stačiatikių pamaldų giesmė), kurias iki šiol galima išgirsti per mirusiojo laidojimo apeigas.

Kai tik krikščionis mirė, už jo sielą galima skaityti Psalmyną, dar stipriau melstis už ką tik iškeliausiojo velionio (tai yra neseniai mirusio žmogaus) sielą, o po to jau mirusiojo kūnas atnešamas į bažnyčią laidojimo apeigoms.

Metropolitas Antonijus Surožietis nuostabiai pasakė apie Bažnyčios meilę žmogaus kūnui, kuri atsikleidžia laidojimo apeigose: „Šią meilę, šį rūpestį, šį pagarbų požiūrį į kūną aptinkame stačiatikybeje; visa tai ypatingu būdu išreiškiama per laidojimo pamaldas“.

► Vilniaus ir Lietuvos metropolitas Inokentijus taria ganytojo žodį tikintiesiems, dalyvaujantiems iškilmėse, skirtose Dievo Motinos „Ženklo“ ikonos įgijimui. Šventė vyko šįmet, spalio 12 d., Vilniuje, Ženklo (iš Dangaus) šventovėje. A. Litvinova nuotr.

Anot Bažnyčios mokymo, labai svarbu melstis už ką tik mirusį žmogų pirmąsias keturiasdešimt dienų po jo mirties, nes pagal bažnytinę tradiciją per šį laikotarpį Viešpats skiria kur ir kokioje būsenoje žmogaus siela bus iki Jo Paskutiniojo Teismo. Maldų mirusiems reikia ir praėjus keturiasdešimčiai dienų. Po mirties krikščionis pats negali palengvinti savo dalios, tačiau artimųjų maldos, paminėjimas liturgijoje ir išmaldos dalinimas, prašant prisiminti mirusįjį, gali pakeisti jo lemtį Paskutiniajame Teisme.

Antai, kartą Kijevo Pečiorų vienuolyne palaidojo vienuolį, turėjusį daug neišpažintų nuodėmių. Kiti vienuoliai kartu su vienuolyno hegumenu naktį pamatė, kaip jų neatsakingasis brolis kankinasi ir kamuoja. Nustebę vienuoliai ėmė melstis už nusidėjėlį, ir kituose regėjimuose brolio veidas rodėsi vis šviesesnis ir ramesnis. Galų gale Kristus atleido nuo-

dėmes šiam žmogui, ir jis pateko į palaimos vietą, į rojų.

Yra daugybė būdų melstis už mirusiuosius: galima paduoti raštelį su mirusiojo vardu proskomidijai, kad mirusysis būtų paminėtas per liturgiją, galima užsakyti gedulines pamaldas ar trumpą litiją (speciali maldą už mirusįjį), galima pačiam pasimelsti namuose ar kapinėse.

„Mūsų tikslas žemėje – paruošti savo nemirtingą sielą amžinajam gyvenimui“

Žmogus, kaip nepakartojama asmenybė, neišnyksta be pėdsakų. Per žemiškąjį gyvenimą kūnas sens-ta, o viduje jis jaučiasi toks pat, koks buvo jaunystėje. Kokia to priežastis? Nes sielos prigimtis nekinta, o visas mūsų vidinis gyvenimas – tai sielos savybių išraiška. Siela naudoja kūną – kaip muzikantas savo instrumentu. Jei styga nutrūko, mes jau nebegirdime muzikos, bet tai dar nereiškia, kad mirė pats muzikantas.

Mirties nėra – sako mums Bažnyčia, yra tik perėjimas iš vienos būties formos į kitą. Kai siela palieka kūną, ji atsiduria naujose gyvenimo aplinkybėse. Ji savo valia nebegali pakeisti esamos būsenos, kaip tai galėjo daryti gyvenant žemėje. Ir čia nepaprastą svarbą įgyja dvasinis mirusiojo ir Bažnyčios ryšys, todėl būtina gyvenančių žemėje jos narių maldą už mirusiuosius, tai yra visų mūsų, gyvųjų Bažnyčios vaikų.

Minint mirusiuosius, ir mums reikia visada rimtai galvoti apie amžinąjį gyvenimą. Kiekvienas iš mūsų, be išimties, kartą atėjęs į šį pasaulį, neišvengiamai turi jį palikti. Ir šiame Dievo įstatyme nėra išimčių. Trapus ir sumaištingas mūsų gyvenimas žemėje. Skaidrią ir džiaugsmingą jo tėkmę dažnai aptemdo netikėtos bėdos ir nelaimės. Mūsų džiaugsmas susipynęs su liūdesiu: nuo turto netoli yra skurdas, sveikata niekaip neapsaugota nuo ligų, gyvenimą bet kurią akimirką gali nutraukti mirtis. Mūsų buvimo žemėje laikas nesu-

stabdomai bėga – net nepastebi, kaip pralekia dienos. Šventasis Raštas sako: „Nėra žmogaus, kuris gyventų ir nenusidėtų“. Visi mes nuolat nusidedame. Ir už visa tai reikės tam tikru laiku atsakyti Viešpačiui. Bet kol žmogus gyvas, jis turi galimybę atnešti Dievui nuoširdžią atgailą, ir gauti iš Viešpaties atleidimą už savo nuodėmes ir klaidas. Todėl, prisimindami artimuosius, nepamirškime ir savo pačių sielos, kad vertai praleistume žemiškosios kelionės laiką, brangindami akimirkas, kurias Viešpats mums dovanojo.

Mūsų tikslas žemėje – paruošti savo nemirtingą sielą amžinajam gyvenimui, gyvenimui meilės Karalystėje. Dangiškasis rojus, Viešpaties mums paruoštas, yra vieta, kur žmonės myli vienas kitą. Siela turi būti papuošta įvairiomis dorybėmis, geromis savybėmis, kurių svarbiausia tai meilė, anksčiau nei ji po žemiškosios mirties iškeliaus susitikti su Viešpačiu, mūsų Išganytoju Jėzumi Kristumi.

Garbingasis ir Gaivinantis Viešpaties Kryžius

Pasak Bažnyčios padavimo, Kryžius buvo rastas 326 m. Tai įvyko Jeruzalėje, o tiksliau šalia Golgotos kalno, ant kurio Viešpats buvo nukryžiuotas.

Apaštalams lygaus imperatoriaus Konstantino Didžiojo gyvenime Kryžiui teko išskirtinis vaidmuo. Prieš 312 m. įvykusį lemiamą susirėmimą su Maksentijumi, valdžiusiu Vakarinę Romos imperijos dalį, Konstantinas danguje išvydo slėpiningą paveikslą „ant saulės esantį šviesa tviskantį kryžiaus ženklą su užrašu - „Šiuo nugalėk“. Kitą naktį sapne Konstantinas išvydo ir Patį Kristų su tuo ženklu. Viešpats nurodė padaryti vėliavą su šiuo ženklu, ir tai bus pergalės prieš priešus vėliava. Ir išties, Konstantinas sutriuškino Maksentijų, o jau 313 m. paskelbė vadinamąjį Milano ediktą, įteisinantį krikščionių religiją. Po to krikščionys Vakarinėje imperijos dalyje nebebuvo persekiojami.

Maždaug 326 m. imperatorius savo motiną, imperatorienę Eleną nusiuntė į Palestiną aplankyti vietų, kur savo žemiškojo gyvenimo metais lankėsi Išganytojas, bei ieškoti Jo Kryžiaus. Pastaroji užduotis buvo nepaprastai sunki. Per praėjusius bemaž tris amžius Romos imperiją valdę stabmeldžiai bandė visiškai sunaikinti net prisiminimus apie šventąsias vietas, kur dėl žmonių kentėjo ir po to šlovingai prisikėlė mūsų Viešpats Jėzus Kristus. II – III a. Golgota, Viešpaties Kapo rūšys bei kitos šventos Jeruzalės vietos buvo palaidotos po griuvėsiais, atsiradusiais 70 m., griauant Jeruzalės šventovę ir kitus miesto pastatus. Romos imperatoriui Hadrianui (117 – 138) nurodžius, nuo 130 m. čia iškilo nauji statiniai, o tarp jų – Jupiteriui ir Venerai skirtos stabmeldžių šventyklos. Valdovės Elenos potvarkiu Hadriano laikais statyti pagonių pastatai buvo išardyti, kalva apvalyta nuo šiukšlių ir nuolaužų. Vykstant šiems darbams šv. Elena sėdėjo viršuje, ant olos. Ši vieta išliko. Ji atitverta, ir Jeruzalėje, Kristaus Prisikėlimo šventovėje, ją galima pamatyti leidžiantis prie vietos, kur buvo įgytas Kryžius. Šv. Elena nuo tos olos iš viršaus stebėjo, kaip vyksta kasinėjimas. Kai darbininkai pavargdavo ir pradėdavo dirbti lėčiau, valdovė juos skatino darbuotis mesdama aukso monetas.

Galiausiai Viešpaties kapo rūšys buvo rastas, o netoli nuo jo buvo ir trys kryžiai bei lentelė su Piloto padarytu užrašu (žiūr. Jn 19, 19; Vert.past.). Dar ten buvo keturios vinys, pervėrusios Viešpaties Kūną. Tačiau kaip sužinoti, ant kurio iš tų trijų kryžių buvo nukryžiuotas Gelbėtojas?

Ir štai netoli tos vietos, kur buvo kryžiai, pasirodė laidotuvių procesija. Šventasis Jeruzalės hierarchas Makarijus I, talkinęs imperatorienei, sustabdė procesiją ir ant velionio po vieną dėjo rastus kry-

Garbingojo ir Gaivinančiojo Viešpaties Kryžiaus dalelės atnešimo į Vilnių proga siūlome mūsų skaitytojų dėmesiui straipsnį apie šią žmonijos istorijoje didžiausią šventenybę. (Smulkiau apie šios šventenybės atnešimą į Vilnių, kuris numatomas gruodžio 8 d., skaitykite pirmame laikraščio puslapyje).

► Agnolo Gaddi (Florencija, XIV a.). Kryžiaus įgijimas. Fragmentas.

žius. Kai mirusį palietė tikrasis Viešpaties Kryžius, įvyko stebuklas – velionis atgijo. Šv. Elena pirmoji parpuolė prieš Garbingąjį Medį ir su didžia pagarba Jį pabučiavo. Jos pavyzdžiu pasekė ir valdovė lydėję didikai. Žinia apie stebuklą, įvykusį Kristaus Kryžiaus galios dėka, greit apskriejo miestą. Prie Golgotos sugužėjo tokia didžiulė minia, kad dėl spūsties daugeliui nebuvo įmanoma net pamatyti Kryžiaus. Žmonės ėmė prašyti Makarijų, kad Kryžius nors iš toli būtų jiems parodytas. Ir hierarchas, atsisotęs ant aukštos vietos, pakėlė Garbingąjį Kryžių, rodydamas jį toliau esantiems tikintiesiems. O šie su gilia pagarba ir jauduliu šaukė: „Viešpatie, pasigailėk!“.

Pastarasis Kryžiaus įgijimo epizodas davė Bažnyčiai akstiną įvesti Šventojo Gaivinančiojo Kryžiaus Išaukštinimo šventę. Jos pagrindu tapo pats Kryžiaus įgijimas 326 metais.

Šv. Elena vieną jo dalį paliko Jeruzalėje, o kitą nusiėžė į Romą. Kaip minima kronikose, šios kelio-

nės metu ji paliko atskirtų Kryžiaus dalelių jos pačios įkurtuose vienuolyuose bei šventovėse.

Į Romą atvežta Kryžiaus dalis vėliau buvo padalinta į dvi, ir viena liko Romoje, o kita atiteko naujai sostinei – Konstantinopoliui. Kokio dydžio iš pradžių buvo šios dalys, sunku pasakyti. Grupė mokslininkų, remdamasi vienuolės Egerijos (lot. Egeria) liudijimu, laiko, kad Elena Palestinoje paliko tik

“Iki šių dienų išlikusios Kryžiaus dalelės liudija apie svarbiausius pasaulio istorijos įvykius

nedidelį Kryžiaus fragmentą, o didžiąją Kryžiaus dalį išsivežė. Minėtoji Egerija devintą IV a. dešimtmetį lankėsi Jeruzalėje. Ji rašė, kad „vykstant pamaldoms Golgotoje prieš vyskupą statomas stalas, o po to atnešama sidabrinė skrynelė su šventojo Kryžiaus dalele. Ji išimama iš skrynelės, vyskupas tvirtai rankomis laiko šventenybę ir leidžia tikintiesiems ją pagarbiai paliesti lūpomis. Greta stovi diakonai. Nežinau, kodėl jie ten būna, bet sa-

ko, jog būta bandymų pavogti šventenybę ištraukus ją iš hierarcho rankų ar net atkandus jos dalį“.

Laikui bėgant minėtos trys dalys vis mažėjo, nes nuo jų buvo atidalijamos naujos dalelės. Jos tapdavo dovana, palaiminimu ne tik šventovėms, bet ir pavieniams asmenims – krikščioniškų valstybių vadovams, galingiems aristokratams ir, žinoma, Bažnyčios hierarchams. Jau IV a. hierarchas Kirilas Jeruzalietis rašė, kad Garbingojo Viešpaties Kryžiaus dalelės paplito visame krikščioniškajame pasaulyje. Ir šventieji hierarchai Grigalius Nysietis bei Jonas Auksaburnis liudija, kad Viešpaties Kryžiaus dalelių esama ne tik šventovėse bei vienuolyuose, bet ir kai kurių krikščionių namuose.

Jeruzalėje likusi šventenybės dalis laikui bėgant keletą sykių patekdavo vis į kitas rankas. Antai 614 m. ją pasiėmė persų valdovas Chosrovas, prieš tai nusiaubęs Jeruzalę. Bizantiečiams tik praėjus 14 m. pavyko sutriuškinti persus ir grąžinti šventenybę į ankstesnę vietą. Tačiau praėjo dešimt metų, ir relikvijai vėl iškilo pavojus. Mat 638 m. Jeruzalę užpuolė arabai. Jie su-

degino Jėzaus Kapo šventovę, kur ji buvo saugoma. Laimei, šventenybė pavyko išgelbėti. Visgi ir vėliau šventasis miestas vis patirdavo kitatikių (dažniausiai musulmonų) antpuolius, todėl bendru krikščionių sutarimu buvo nutarta Jeruzalėje saugotą Viešpaties Kryžiaus dalį suskaidyti į smulkius fragmentus ir po to juos išsiuntinėti į skirtingas Europos vietas.

Jeruzalėje paliktos Viešpaties Kryžiaus dalies istorija galutinai nutrūksta 1187 m. Kryžiuočių kariuomenę, kurios žinioje buvo Kryžius, prie Hitino sunaikino Saladin (Salach ad Din) kariuomenę. Likusioji Kryžiaus dalis dingo be pėdsakų.

Konstantinopoliui atitekusi Kryžiaus dalis buvo patalpinta į specialiai jam pagamintą kryžiaus formos relikvijorių, vadinamą „stauroteka“ (gr. stauros – kryžius; theke – skrynelė). Relikvija išliko Bizantijos sostinėje iki IV Kryžiaus žygio.

Ji buvo saugoma imperatoriaus rūmuose ir per Kryžiaus Išaukštinimo šventę buvo atnešama į Šventosios Sofijos katedrą, kad tikintieji galėtų pagerbti Kryžių ir pasimelsti prie jos. 1204 m. kryžiuočiai užpuolė Konstantinopolį ir išsivežė su savimi į Europą didumą jo šventenybių. Tarp jų buvo ir Viešpaties Kryžius. Stauroteka ilgai buvo saugoma prie Mozelio upės įsikūrusiame vokiečių mieste Štuben (Stuben), ten buvusiam moterų vienuolyne (dabar ši vietovė yra Vokietijos žemėje „Reino kraštas – Pfalcas“). Vienuolynas XIX a. pradžioje buvo uždarytas, ir 1835 m. relikvija buvo padovanota Limburgo vyskupijai. Ten ji tebėra iki šiol. Dabar šis, vienas didžiausių Kryžiaus fragmentų, vadinamas „Limburgo stauroteka“. Stauroteka yra 48 cm. ilgio, 35 cm. pločio ir 6 cm. aukščio. Relikvinė papuošta brangakmeniais ir pertvariniu emaliu.

Romoje likusiai Viešpaties Kryžiaus daliai atiteko ramiausias likimas. Pradžioje imperatorienė patalpino ją valdovų (Sessoriano) rūmuose. 330 m. ten pat buvo pastatyta šventovė, kuri tapo Šventojo Kryžiaus bazilika. Joje yra speciali nava (kairėje pusėje), skirta relikvijų saugojimui. Čia ir buvo patalpinta Viešpaties Kryžiaus dalis. Ji šioje šventovėje saugojama ir dabar.

Viešpaties Kryžius yra didžiausia krikščionybės šventenybė. Jis yra regimas ir juntamas liudytojas mūsų išganyto, kuris įvyko išgančiosios Jėzaus Kristaus aukos ant jo dėka. Iki šių dienų išlikusios Kryžiaus dalelės liudija apie svarbiausius pasaulio istorijos įvykius, kurie įvyko Golgotoje prieš du tūkstančius metų. Pagarba, kurią tikintieji reiškia Kryžiui, neatsieja nuo ant jo nukryžiuoto Išganytojo garbinimo. O šventosios Kryžiaus relikvijos leidžia mums ne tik dvasiškai, bet ir fiziškai įžengti į Viešpaties mirties ir prisikėlimo paslaptį.

Ko gero, tik tvirtos, ištvermingos dvasios žmonėms naudingi dalykai sutampa su maloniais.

Šv. Ambrosijus Optietis

Klausimai kunigui: Ar galima vesti nemylint?

Į parapijiečių klausimus atsako Šv. Dvasios vienuolyno katedros kunigas Olegas ŠLIACHTENKO.

– Kodėl Bažnyčia neigiamai vertina sapnų aiškinimus? Juk esama tokio reiškinių kaip pranašiški sapnai.

Anastasija

– Gerbiamoji Anastasija! Sapnų aiškinimas visgi yra Dievo dovana. Bažnyčios požiūris į šią dovaną nėra neigiamas, Ji smerkia tik visokių „sapnynų“ naudojimą ar kreipimąsi į žmones, kurie sapnus aiškina savo nuožiūra, o ne vadovaudamiesi Dievo valia. Sapnuojame būdami ypatingos, subtilios būsenos. Norint suvokti sapno prasmę, reikia išmanyti šios būsenos prigimtį ir žinoti, koks yra konkretaus regėjimo šaltinis. Antraip galima suklysti ir pasikliauti šėtono pagunda. Tai reali grėsmė: kai kuriuos patiklius ar pernelyg savimi pasitikinčius asmenis velnias sugundo pasitelkęs sapną.

Tačiau tai nereiškia, kad Bažnyčia iš viso draudžia komentuoti ir aiškinti sapnus.

– Ar kryželį, kurį nešiojame ant kūno, būtina pašventinti cerkvėje? Ar šis kryželis apsaugos nuo blogio?

Valentina

– Brangioji Valentina, kryželį derėtų pašventinti cerkvėje, ir būtų gerai, kad pati melsdamasi dalyvaustumėte šioje apeigoje, girdėtumėte jos metu sakomas maldas. Be kita ko tada išgirstumėte, kad melsdamiesi prašome Viešpatį palaiminti šį Kryžiaus ženklą ir suteikti jam Savo galių, darančių jį apsauga nuo visų šėtono kėslių, kad kiekvienas užsidėjęs šį kryželį išvengtų viso, kas kenkia jo sielai ir kūnui, t. y. būtų nuo to apsaugotas.

– Kiek kartų reikia klauptis per Liturgiją? Ir ar tai būtina?

Sergiejus

– Gerbiamasis Sergiejau, ištis Bažnyčioje yra tam tikrų momentų, kuomet būtina klauptis ir lenktis iki žemės. Būdami tikintieji, be abejo, turime domėtis religinėmis apeigomis, jų istorija, eiga ir simboliais. Nusilenkimas iki žemės Bažnyčios tradicijoje dažniausiai siejamas su atgaila, su savo nevertumo suvokimu bei jo raiška, taip pat su didžiausia pagarba Dievui ir

Jo šventenybei. Vykstant Liturgijai iki žemės paprastai lenkiamasi po to, kai Šventosios Atnašos Perkeičiamos į Viešpaties Kūną ir Kraują. Tai įvyksta chorui baigiant giedoti Šventosios Anaforos giesmes „Ramybę ir gailestingumą – šlovinimo auką“ ir dar nepradėjus šlovinti Švenčiausiosios Dievo Gimdytojos „Tikrai verta...“. Pats Atnašų Perkeitimo momentas mums paprastai yra nežinomas, tačiau mes žinome, kad nuskambėjus maldai, kurios metu prašoma atsiųsti Šventąją Dvasią ant Atnašų (tai vadinamoji Epiklezė), ant Altoriaus prieš tikinčiuosius jau tikrai yra Kristaus Kūnas ir Kraujas. Todėl mes ir lenkiamės iki žemės. Kaip matote, tam, kad suprastume, kas ir kodėl, būtų neprošal gerai susipažinti su Liturgija. Tada neteks tiesiog mechaniškai kartoti kitų daromus veiksmus, o bus galima pačiam sąmoningai joje dalyvauti, suvokiant, kas vyksta. Liturgijos metu dar kartą iki žemės lenkiamasi prieš Taurę, kuomet dvasininkas su Ja išeina iš presbiterijos teikti Švenčiausiosios Slėpinius tikintiesiems. Būtent žemai lenkiamasi, o ne atsiklaupiam ir stojama. Kartais klauptis draudžiama dėl šventei skirtų iškilmių ir net nesilenkiama išnešus Taurę. Taip būna per Velykas ir per visą Velykų laiką bei per Viešpaties šventes.

– Ar galima vesti nemylint, tiešiog todėl, kad tai gera, tikinti moteris? Ar Dievas tam pritars?

Olegas

– Brangusis Olegai! Aišku, kad nieko nereikia daryti be meilės, o ypač vesti. Meilė – tai visu pirma auka; tai mūsų siekis supanašėti su Dievu; meilė – tai, kas, tiesa sakant, daro mus žmonėmis tikrąja šio žodžio prasme. Jūs, matyt, turite omenyje vedybas neįsilydint, o vadovaujantis išskaičiavimu. Tik tiek, kad kalbate ne apie medžiagines vertybes, o apie tai, kad mergina yra gera ir tikinti. Betgi ir ją reikia mylėti. Ji turi jums patikti, reikia būti jos vyru. Nemanykite, kad pasirinkę tikinčią merginą automatiškai sulauksite iš Viešpaties palaimingos santuokos. Vesdami merginą gausite jos dorybes, bet, kita vertus, ir jos trūkumus. Ir juos taip pat teks pamilti. Paskaitykite, ką apaštalas Paulius rašo apie santuoką. Jis ją lygina su ryšiais, siejančiais Kristų su Bažnyčia. Vyras turi mylėti žmoną taip, kaip Kristus myli Savo Bažnyčią: švelniai, nepaisant jos trūkumų; mylėti pasiaukojamai, negailint savo sveikatos, nebijant net mirti dėl jos, būti apgautam ar išduotam. Kita vertus, jūs ją pasmerkiate ir savo ydoms. Santuoka suteikia puikią galimybę žmogui tapti šventuoju. Bet jis gali tapti ir monstros. Žodžiu, saugokitės, kad Dievui patinkančių darbų nesi-

imtumėte be meilės. Tada jie nustoja patikti Dievui.

– Kas laikoma atleidimu Stačiatikybės požiūriu? Ar pakanka, kad nesirengiu keršyti skriaudėjui? Ar būtinai turiu jį pamilti, kaip savo tikrą brolių?

Vitalijus

– Gerbiamasis Vitalijau! Šventajame Rašte rašoma: „O Aš jums sakau: mylėkite savo priešus, gera darykite tiems, kurie jūsų nekenčia, melskitės už savo persekiotojus ir šmeižėjus“ (Mt 5, 44). Atleisti – tai ne tik nedaryti nieko bloga skriaudėjui ar pikta mums linkinčiam asmeniui, bet ir daryti tai, kas gera. „Jei mylite tik tuos, kurie jus myli, tai kokią atlygį gausite?“ (Mt 5, 46). O atlygis už meilę, jaučiamą priešui ir skriaudėjui, – supanašėjimas su Dievu. „Taigi būkite tokie tobuli, kaip jūsų Dangiškasis Tėvas yra tobulas“ (Mt 5, 48). Be abejo, pradžiai nereikia keršyti, nereikia prakeikti ar linkėti bloga skriaudėjui. Bet siekti tobulos meilės visiems – krikščionio pašaukimas ir kelias. Jūs nesate vieni šiame kelyje. Net jeigu visa žmonija taps priešiška, Kristus yra su jumis. Prašykite meilės ir bus jums duota.

Klausimus galima siųsti į redakciją įprastu arba elektroniniu paštu, arba per Vilniaus ir Lietuvos arkivyskupijos Facebook puslapį.

BAŽNYTINIS KALENDORIUS. LAPKRITIS

PIRMADIENIS	ANTRADIENIS	TREČIADIENIS	KETVIRTADIENIS	PENKTADIENIS	ŠEŠTADIENIS	SEKMADIENIS
TITULINĖS ŠVENTĖS:			LIETUVOS ŠVENTŲJŲ PAGARBIMO DIENOS:			
6 Dievo Motinos ikonos «Visų liūdinčiųjų Džiaugsmas» garbei pašvęstos Druskininkų, Mikniškių, Kaunatavos šventovės.	10 Didžiosios kankinės Paraskėvės garbei pašvęsta Vilniaus m. šventovė.	21 Arkangelo Mykolo garbei pašvęsta Vilniaus šventovė.	5 Vienuolis Elzėjus Laurušavietis (~1250). 6 Kankinys Laurentijus, Balachnos vysk. (1918).	1 Pran. Joelis (800 m. pr. Kr.). Kank. Varas ir su juo 7 krikščionybės mokytojai (~307).	2 Demetro «tėvų šeštadienis». Did. kank. Artemas (362).	3 19-a savaitė po Sekminių. Vien. Hilarijonas Didysis (371–372).
4 Švč. Dievo Motinos Kazanės ikona. Apašt. lygus Avercijus, Hierapolio vysk., stebuklad. (~167).	5 Ap. Jokūbas, vadinamas Viešpaties broliu (~63). Vien. Elzėjus Laurušavietis (~1250).	6 Dievo Motinos ikona «Visų liūdinčiųjų Džiaugsmas» (1688). Kank. Laurentijus, Balachnos vysk. (1918).	7 Kank.: Marcijonas ir Martirijus (~355). Vien.: diakonas Martirijus ir atsiskyr. Martirijus (XIII–XIV).	8 Did. Kank. Demetras Tesalonikietis (~306). 740 m. Konstantinopolyje vykusio didelio ir baisaus žemės drebėjimo atminimas.	9 Kank. Nestoras Tesalonikietis (~306). Vien. Nestoras Metraštininkas, Pečerietis (~1114).	10 20-a savaitė po Sekminių. Kank. Paraskėvė (Vardas reiškia «Penktadienis»; III).
11 Anastazija Romietė (III). Abramijus, atsiskyr. ir šv. Marija, jo dukterėčia (~360).	12 Kank. Zenovijus, Egėjos vysk. ir kank. Zenovija, jo sesuo (285).	13 Ap. iš 70-ties: Stachis, Amplitas, Urbonas, Narcizas, Apelijus, Aristobulas (I).	14 Nesavanaudž. ir stebuklad. Kozmas ir Damijonas; jų motina, vien. Teodozija (III).	15 Kank.: Akindinas, Pegasijus, Afenijus, Elpediforas, Anempodistas ir kt. (~341–345).	16 Kank.: vysk. Akepsimas, presb. Juozapas ir diak. Ajetalas (IV).	17 21-a savaitė po Sekminių. Vien. Joanikijus Didysis (846).
18 Hier. Tichonas (išrink. į Maskvos ir visos Rusijos Patriarchus; 1917).	19 Paulius, Konstantinopolio Patr., išpaž. (po 350). Vien. Varlamas Chutynietis (1192).	20 Melitenės kank.: Jeronas, Isichijus, Nikandras ir kt. (III).	21 Dievo Karvedžio Mykolo ir kitų Dangaus Galybių Soboras.	22 Kank.: Onesiforas ir Porfirijus (~284–305). Dievo Motinos ikona, vadinama «Greit Išsklausančioji» (X).	23 Apašt. iš 70-ties: Erastas, Olimpas, Rodėjonas, Sosipatras, Kvartas ir Tercijus (I).	24 22-a savaitė po Sekminių. Kank. Minas (304). Kank.: Viktoras ir Stepanida (II).
25 Hier. Joanas Gailestingasis, Aleksandrijos Patr. (620). Vien. Nilas Pasninkautojas (V).	26 Jonas Auksaburnis, Konstantinopolio arkivysk. (407). Advento (vad. Pilypo pasninku) Užgavėnės.	27 Ap. Pilypas (I). Vien. Pilypas Irapietis (1527).	28 Kank. ir išpaž.: Gurijus, Samonas (299–306) ir Abibas (322). Vien. Paisijus (Veličkovskis; 1794). Advento pradžia.	29 Apašt. ir evang. Matas (60). Teis. Fulvijonas, Etiopijos kunig. (Krikšto v. Matas; I).	30 Hier. Grigalius, Neocezarėjos vysk., stebuklad. (~266–270). Vien. Nikonas, Radonežo igumenas (1426).	
						Šventė Diena be pasninko Pasninkas Atminai

Neatsiduok savo prasižengimų prisiminimams, kad neatgytų tavo nuodėmės. Šv. senolis Izaijas (Skritietis)

Dar kartą apie Bažnyčios pamaldų kalbą

Trakų vyskupas AMBROSIJUS

Žmogaus gyvenime svarbiausia – sielos išganymas, supanašėjimas su Dievu, sudievinimas, Dievo palaimos pelnytas, proto ir širdies nuskaistinimas atgailos dėka. Priemonės ir būdai, padedantys siekti sielos išganymo, šie: gėrio darbai, pasninkas, dalyvavimas Bažnyčios Slėpiniuose bei asmeninė ir bendra malda. Dauguma šių priemonių susijusių su kalbos kaip instrumento vartojimu. Nemažas vaidmuo jam tenka ir Bažnyčios apeigose.

Stačiatikybėje religinės apeigos šventovėse yra bažnytinio gyvenimo pagrindas. Jos kiekvienam iš mūsų padeda siekti minėto svarbiausio tikslo. Be to, tai vienas esminių meilės Dievui raiškos būdų. Pamaldų dėka plėtojamas maldingas bendravimas su Juo; pamaldos yra ir geriausia mokykla, kurioje perprantame iškiliausias šventųjų tėvų teologijos formas ir dvasinę patirtį.

Maldų kalba yra labai svarbi, o remiantis tuo, kas pasakyta, jai keliama ir saviti, konkretūs reikalavimai: ji turi tiksliai perteikti teologijos dalykų prasmę, padėti tikinčiajam melstis. Be to, ši kalba turi būti vartojama išimtinai pamaldoms; ji turi pasižymėti grožiu tiek skambėjimo prasme, tiek gebėjimu perteikti subtiliausias religinių terminų ir jausmų niuansus.

Yra manančiųjų, kad „dėl misijų“ būtina atsakyti esamos bažnytinės slavų kalbos ir ją „rusifikuoti“ ar net pradėti vartoti šnekamąją rusų kalbą, o įvairiose valstybėse, kur vyksta stačiatikių pamaldos, derėtų melstis tik tituline tos šalies kalba.

Šios idėjos šalininkai ją grindžia tuo, kad, jų nuomone, būtent bažnytinė slavų kalba trukdo naujiems žmonėms įsiliesti į Bažnyčią. O pastaruoju metu dar minimas kitas – ne dvasinis, o politinis argumentas, kodėl reikia atsakyti bažnytinės slavų kalbos. Visgi šiuolaikiniam žmogui įžengus į šventovę pirmiausia į akis krenta ne kalba, o neįprasti, archaiški Bažnyčios tarnų, dvasininkų rūbai. Tuo tarpu tiek jie, tiek ir religinių apeigų kalba – tai šventenybės. Kitaip sakant, skirtos išimtinai Bažnyčios religinėms apeigoms, įskaitant maldas. Šventieji rūbai ir šventoji bažnytinė kalba byloja, kad Bažnyčia yra ne

► Didžiosios kankinės Paraskevės (liet., „Penktadienis“) šventovėje meldžiasi stačiatikių lietuvių ir ukrainiečių bendruomenės. A. Litvinovo nuotr.

„šio pasaulio“ darinys, kad tai, kas vyksta šventovėje, nėra žemiški dalykai. Dvasininkų rūbai skirti tik Dieviškųjų apeigų šlovei ir grožiui. Kaip skelbia Viešpats (Jez 44, 19), jų nevalia vilkėti netaraujant, būnant už šventovės ribų. Visa tai galioja ir bažnytinei slavų kalbai – Bažnyčios ir maldos kalbai. Ji tiesiogiai susijusi su religinių pamaldų eiga ir yra žodinis Bažnyčios apeigų „drabužis“. Todėl ši kalba negali nebūti sakrali, tai yra šventa, atribota nuo viso, kas yra kasdieniška, buitiska. Ir būtent dėl šio sakralumo bažnytinių pamaldų kalba neturi būti tapati kalbai, vartojamai už šventovės ribų.

Norėčiau pažymėti ir akivaizdų skirtumą tarp sakraliosios Bažnytinės slavų kalbos ir senosios rusų, senosios slavų kalbos, kuri buvo visuotinai vartojama prieš daugelį amžių. Šventieji

Kirilas ir Metodijus sukūrė šventąją bažnytinę slavų kalbą iškiliausiam tikslui – religinėms apeigoms, Dievo šlovinimui šventovėse ir bendravimui su Juo. Dar vienas tikslas – graikų religinių tekstų, įskaitant mišiolus, vertimui. Kirilas ir Metodijus buvo graikai. Remdamiesi pietų slavų dialektu jie sukūrė naują kalbą. Ji niekuomet nebuvo vartojama buityje, o jos gramatika ir leksika adekvačiai perteikė graikų kalbos prasmę ir sandarą.

Jokia nūdienos šnekamoji kalba, kuri kai kuriose autokefalinėse Bažnyčiose vartojama per stačiatikių pamaldas, nėra sakralinė. Ir Graikijos stačiatikiai per pamaldas vartoja ne šnekamąją, o senąją graikų kalbą, vadinamąją „koinę“ (koinē), kuri buvo vartojama nuo IV a. pr. Kr. iki V mūsų

eros amžiaus. Nuo šiuolaikinės graikų kalbos ji skiriasi kur kas daugiau nei bažnytinė slavų kalba nuo šiuolaikinės rusų kalbos. Katalikiškajame pasaulyje sakralinė yra lotynų kalba. Ir senosios graikų ar lotynų kalbos vartojimą pamaldose niekas nesieja su bandymu plačiau skleisti „graikų“ ar „italų“ pasaulį. Šios sakralinės kalbos, kaip ir bažnytinė slavų

Pradžioje buvo Žodis... ir Žodis buvo Dievas (Jn 1,1)

kalba, padeda perprasti, priimti ir skleisti Kristaus pasaulį ir Jo kalbą. Amerikiečiams, japonams, prancūzams, vokiečiams, suomiams, Baltijos tautoms leistina tarnauti jų gimtąja kalba. Šių tautų atstovai, tapę stačiatikiais ir susižadėję su Dieviškuoju Sužadėtinu, negavo „kraičio“, kuris atiteko slavų tautoms – sakralinės bažnytinės slavų kalbos. Rusijos Stačiatikių Bažnyčia, kaip ir Lenkijos, Bulgarijos, Čekijos, Serbijos autokefalinės Bažnyčios, sukopusios savus paveldus, Bažnyčios padavimus, kur esama ir dalies, skirtos bažnytinei slavų kalbai, o ją pašventino ir tai, kad ji tūkstantį su viršum metų vartojama pamaldose. Mišiolų, kitų pamaldose vartojamų tekstų tikslus vertimas į šalies titulinės tautos kalbą įmanomas tik tada, kai jį atlieka pakankamai išsilavinęs ir dvasingas asmuo. Deja, net ir tada šiuolaikinėje kalboje gali nebūti visų reikiamų terminų, be to, kai kurie žodžiai gali kelti maldai trukdančių asociacijų, įskaitant ir vulgarias. Daugelio žmonių dva-

sinė patirtis parodė, kad šnekamoji kalba, kurią vartojame kasdieniame bendravime, perkelta į bažnytinių apeigų tekstus, kelia pasaulietiško minčių, o besimeldžiant mūsų mintys ir taip dažnai nukrypsta į kasdienes dalykus. Na, o buitiska kalba per pamaldas dar labiau stumia mintis į pasaulietiško rūpesčių sritį. Dėl šios priežasties daugelyje šalių, kurios neturi jų kalbai artimos sakralinės kalbos, per pamaldas vartoja vieną iš sakralinių kalbų, o dalis pamaldų vyksta vietos kalba. Tokia praktika naudojama Vakarų Europos, Baltijos šalyse bei kituose pasaulio kampeliuose. Ir mūsų – Lietuvos Stačiatikių Bažnyčioje kai kuriose šventovėse dalis pamaldų vyksta lietuvių kalba. O Vilniuje, didžiosios kankinės Paraskevės cerkvėje, pamaldose reguliariai vartojama tik lietuvių kalba. Šioje šventovėje vyksta pamaldos ir mūsų parapijiečiams, kurie buvo priversti palikti gimtuosius namus Ukrainoje. Visgi daugelis lietuvių ir ukrainiečių, išpažįstančių Stačiatikybę, nori dalyvauti pamaldose, kuriuose vartojama bažnytinė slavų kalba. Šiaip ar taip, bet esama pasirinkimo, ir panorėję jie gali melstis savo gimtąja kalba. O ką rinktis, sprendžia jie patys, čia nėra jokios prievartos. Pažymėtina, kad Paraskevės cerkvėje ukrainiečių bendruomenė pamaldose vartoja sakralinę bažnytinę slavų kalbą, kuri tam ir skirta. O Evangelija skaitoma ir pamokslas sakomas ukrainietišškai. Kitose Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios parapijose bendruomenės pagrausėjo prisijungus stačiatikiams iš Ukrainos, Baltarusijos, palikusiems tėvynę. Jie organiškai įsiliėjo į parapijų religinį gyvenimą. Dar norėčiau pažymėti, kad ir lietuvių tautybės šventieji, įėję į Lietuvos šventųjų Soboro sudėtį, savo išganymo reikale vartojo bažnytinę slavų kalbą ir nelaikė to nederamu dalyku, menkinančiu jų tautinį orumą. Jiems svarbiausi buvo dvasiniai motyvai ir dvasinė maldingumo patirtis. Tuo jie ir vadovavosi.

Pamaldų kalbos paprastinimas, ypač kai to siekiama dėl pašalinių motyvų, gali nuskurdinti kalbą, o to padarinys bus supaprastintas Dievo suvokimas. Neatsitiktinai pirmi Evangelijos pagal Joną žodžiai skelbia, kad iškiliausias Žodis šiame pasaulyje yra Pats Dievas. Norėčiau visiems mums palinkėti, kad šį sudėtingą metų vadovautumės Lietuvos šventųjų pavyzdžiu ir teisingai rinktumės savo gyvenimo prioritetus, susijusius su dvasiniais aspektais; kad suprastume, kodėl stačiatikių pamaldose vartojama bažnytinė slavų kalba ir atmintume, jog ši kalba, būdama tobuliausia maldingumo būsenų raiškos forma, tarnauja mūsų išganymui.

► Paraskevės šventovės interjeras. Po šios šventovės skliautu skamba lietuvių ir ukrainiečių kalbos. A. Litvinovo nuotr.

Apie krikščioniškosios kantrybės dorybę

**Igumenas ANTONIJUS
(GURINOČIUS)**
Šventosios Dvasios vienuolyno
dekanas

Krikščioniškosios kantrybės dorybė labai svarbi sielos išgany-mo reikale. Tai nepaprastai plati, o kartu gana sudėtinga tema. Krikščioniškąją kantrybę būtina atskirti nuo tiesiog kantrybės. Kai žmogus kenčia, nes neturi ga-limybės nekenčianti, yra tiesiog pri-verstas kentėti, tai yra aplinkybių sąlygota kantrybė. Taip kenčiant žmogaus sieloje gali kilti pyktis, neapykanta, neviltis, noras atker-šyti ir pan. Tuo tarpu krikščio-niškoji kantrybė visada grindžia-ma gyvu tikėjimu į mūsų Viešpa-tį Jėzų Kristų. Žiūrėkite, ką rašo ap. Petras: „Parodykite visą stropumą, kad savo tikėjimu ugdytu-mėte dorybę, dorybe – pažinimą, pažinimu – susivaldymą, susival-dymu – ištvermę, ištverme – mal-dingumą, maldingumu – broly-bę, o brolybe – meilę“ (2 Pt 1, 5–7; Vert. past.: liet. Šv. Rašto vertime yra ne „kantrybė“, o „iš-tvermė“). Apaštalas stebėtinai iš-mintingai sudaro šią logišką seką, parodydamas, kad būtent tikėji-mas suteikia impulsą, kurio dėka atsiranda stropumas, o šis, savo ruožtu, padeda žmogui išsiugdy-ti meilę. Ir be kantrybės čia nie-kaip neišsiversime. Meilė yra iš-kiliausia dorybė; tai Dievo dova-

na, Šventosios Dvasios raiška žmogui. Krikščioniškoji meilė yra pasiaukojanti, veiksminga ir nesavanaudiška. Todėl ir krikš-čioniškoji kantrybė yra savano-riška ir sąmoninga. Ji reiškiasi dėl ko nors – dėl asmens ar kokio konkretaus tikslo. Kantrybė ne-tapati pasyvumui, susitaikymui su viskuo ir visais; ji gali ir privalo būti aktyvi. Viešpats Jėzus Kristus krikščionims yra iškiliausias kan-trumo pavyzdys. Jo kantrybė (iš klusnumo Tėvui ir dėl meilės žmogui nebuvo pasyvi). Priešin-gai – ji buvo aktyvi. Kristus ant Kryžiaus – tai didi meilės auka. Tad kantrybė – tai veiksmas, o krikščioniškoji kantrybė – tai tik-ėjimo įkvėptas veiksmas. Kai dėl priešasčių, dėl kurių verta krikš-čioniškai kentėti, tai jų gali būti įvairių. Vienas žmogus kenčia, norėdamas nuslopinti savo ne-skaisčias aistras, kitas kantriai re-agoja į skriaudas, trečias kenčia vardan taikaus bendravimo su ar-timuoju. Apaštalas Paulius viską pamini viena fraze: „Taip, reikia jums ištvermės, kad, įvykdę Die-vo valią, gautumėte, kas pažadėta“ (Žyd 10, 36). O krikščionims pažadėta Dievo Karalystė, į kurią patenkama tik veiksmų dėka: „Dangaus Karalystė jėga puola-ma“ (Mt 11, 12). Aiškindamas šiuos Gelbėtojo žodžius, teisusis Joanas Kronstatietis rašė: „Tai reiškia, kad gyvenimas pagal ti-kėjimą neduodamas veltui, kad mūsų esybėje atsirastų Dievo Karalystės požymių“. Na, o kantrybė, suvok-ta remiantis tuo, ko moko Evan-gelija, padeda krikščioniui iš-vengti daugelio nuodėmių bei kovoti su neskaisčiais geiduliais. Šventasis hierarchas Jonas Auk-saburnis moko: „Kantrybė yra vi-

sų gėrybių šaknis“. Tokia, krikš-čioniška kantrybė, be abejo, skiriasi nuo pradžioje minėtos pasy-vios, beprasmės kantrybės. Pro-tojerėjus Aleksandras Menis pa-žymi: „Kantrybė – ne kompromi-sas su blogiu – jokių būdu! Kan-trybė – tai sugebėjimas išsaugoti dvasios ramybę tada, kai aplinky-bės ją trikdo. Kantrybė – tai su-gebėjimas siekti tikslo, kai tam trukdo įvairios kliūtys. Kantry-bė – tai gebėjimas išsaugoti dvasią džiugią, nepaisant daugybės liū-dnų dalykų. Kantrybė yra pergalė ir įveikimas; kantrybė – tai drą-sos ir vyriškumo forma – štai kas yra tikra kantrybė.“

Reikia turėti omenyje, kad ir turint krikščioniškąją kantrybę nebūtina su viskuo taikstyti ir viską kentėti. Štai ir pranašai, kurių kan-trumą apaštalas nu-rodė kaip sektiną pavyzdį (Jok 5, 10–11), nesitaikstė su įvairiomis blogybė-mis: su nedoru elge-siu, su stabmeldyste, su artimųjų apgaulinėjimu ir en-gimu.

Gana dažnai krikščioniškoji kantrybė pasitelkiama tik kaip kaukė, dangstant banalų pataika-vimą žmonėms, abejingumą, ne-suinteresuotumą, kietaširdiškumą. Tokia kantrybė, be abejo, nėra krikščioniška dorybė.

Vyskupas Panteleimonas (Ša-tovas) rašo: „Kantrybė gali būti labai aktyvus veiksmas. Galima kentėti savo darbą ir atlikti jį, kad ir koks jis būtų sunkus. Galima kantriai ką nors statyti, kantriai užsiimti kūryba. Galima po kiekvieno patirto likimo smūgio kantriai pakilti ir žengti toliau. Kantrybė – tai ne pralaimėjimas.

Joje neturi būti pasyvumo. Nerei-kia kentėti ir savo nuodėmių bei kokių nors savo nuodėmingų ma-lonumų, prie kurių esame įpratę, ir kito sieloje glūdinčio blogio.“

Siekiant turėti tikrą krikščio-nišką kantrybę, nepaprastai svar-bu uoliai melsti Dievą, kad jos įgytume. Krikščionis jokio gero darbo neturi imtis be maldos. Malda labai padeda ir tada, kai jau nebeįstengiamas kentėti. „Nuo Manęs atsiskyrę jūs negalite nieko nuveikti“, – sako Viešpats (Jn 15, 5). Jonas Auksaburnis rašo: „Pa-matęs, kad priešas tave skaudina, netark nė vieno įžeidusio žodžio ir nelinkėk jam už tai nieko bloga, o eik į šventovę, atsiklaupk ir su ašaromis melsk Dievą nuslopinti liūdesį, nutraukti negandą“.

**Neblėstanti kantrybė,
ištvermė ir tvirtas
tikėjimas padeda
pelnyti tokią didžiulę
dovaną, kad mes
net nedrįstame jos
įsivaizduoti**

Stačiatikių Bažnyčia sukaupu-si milžinišką patirtį ir turi daugybę pavyzdžių, kaip šventieji savo gyvenimu ir mirtimi parodė tikrą krikščioniškąją kantrybę sekdami Viešpačiu Jėzumi Kristumi. Pa-žintis su šventųjų Bažnyčios tėvų, rašiusių apie kantrybę, paveldu padės krikščioniui, pačiam išsi-ugdyti šią dorybę.

Baigdamas noriu pacituoti šventojo hierarcho Teofano At-siskyrėlio žodžius, kuriuos gali-ma būtų laikyti instrukcija, kaip kentėti tinkamai: „Kentėti reikia išmanant, antraip galima kentėti, kentėti, bet negauti jokios nau-dos. Kad taip neatsitiktų: Pirmą. Nenukrypkit nuo šventosios Sta-

čiatikybės ir nepriekaištingai gy-venk pagal šį tikėjimą, o kiekvie-ną pasitaikiusią nuodėmę ne-delsdamas naikink atgaila. An-tra. Į visa, ką tenka iškentėti, žvelk kaip į Dievo duota, tvirtai žinodamas, kad be Dievo valios niekas nevyksta. Trečia. Tikėk, kad visa, kas kyla iš Viešpaties, Jis siunčia mūsų sielų labui. Už viską nuoširdžiai dėkok Dievui. Dėkok Jam ir už negandas, ir už pagundą. Ketvirta. Pamilk ne-gandas dėl didaus jų išganingu-mo ir sužadink savyje troškimą jas patirti. Nors tai ir kartus, bet gydantis „gėrimas“. Penkta. Tu-rėk omenyje, kad ištikus bėdai jos nenumesi tarsi ankšto drabu-žio, o teks kentėti. Kad ir kaip kentėsi – krikščioniškai ar ne-krikščioniškai, bet neišvengiamai teks kentėti, tad jau geriau ken-tėti taip kaip dera krikščioniui. Piktinimasis neišvaduos iš nelai-mės, o tik ją pasunkins. Tuo tar-pu nuolankus požiūris į tai, ką siunčia Dievo Apvaizda, bei ge-raširdiškumas menkina bėdos slėgį. Šešta. Suvok, kad esi nusi-pelnęs didesnės bėdos; suvok ir tai: jeigu Viešpats norėtų su ta-vimi pasielgti, atsižvelgdamas į visa, kas teisinga, argi Jis tau bū-tų skyręs tik tokią bėdą? Septin-ta. Kuo uoliau melskis, ir gailes-tingasis Viešpats suteiks tau tiek dvasios galių, kad tau atrodys, jog net nėra ko kentėti, nors kitus stebins tavo užgriuvusios didelės bėdos“. Neblėstanti kantrybė, iš-tvermė ir tvirtas tikėjimas pade-da pelnyti tokią didžiulę dovaną, kad mes net nedrįstame jos įsi-vaizduoti – palaimingą amžinąjį gyvenimą. O kartu žinome, kad ši dovana laukia mūsų kelionės pabaigoje – jeigu tik nenukryp-sime nuo kelio.

Iškilmės stebuklingosios „Ženklo“ ikonos įgijimo garbei

► Iškilmėse, skirtose Vilniaus Dievo Motinos „Ženklo“ ikonos įgijimui, dalyvavo tikintieji, suvažiavę iš visų Lietuvos kampelių.
A. Litvinovo nuotr.

Spalio 12 d. Vilniuje, „Ženklo“ šventovėje, vyko didelės iškilmės, skirtos Vilniaus „Ženklo“ Dievo Motinos ikonos, kuri buvo laikoma dingusia, įgijimui.

Liturgiją celebravo Vilniaus ir Lietuvos metropolitas Inokentijus, dalyvavo visi Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios klero nariai. Pasibaigus Liturgijai vyko intencinės pamaldos ir religinė procesija, kurios metu stebuklingasis paveikslas skambant giesmėms buvo nešamas aplink šventovę. Šventės pabaigoje visi jos dalyviai buvo pakviesti vaišėms.

Rastoji stebuklingoji ikona, kaip ir iki šiol, bus saugoma prie Žvėryno tilto esančioje „Ženklo“ cerkvėje, kairėje navoje. Kaip jau buvo

pranešta, tai ta pati ikona, kuria 1903 m. arkivyskupas Juvenalijus (Polovcevas, 1826–1904) palaimino pa-statytą naująją „Ženklo“ šventovę. Relikvija išliko dėl to, kad neramiais laikais ją saugojo šioje cerkvėje tarnavę kunigai.

Tikslios šventenybės „dingimo“ aplinkybės nežinomos. Ilgą laiką ikona buvo cerkvės presbiterijoje. Devinto dešimtmečio pabaigoje dabartinis klebonas tėvas Petras Miuleris perkėlė ją į kairiąją navą. Tik labai siauras žmonių ratas žinojo, jog tai „ta pati“ ikona, nepaisant to stebuklai tebevyko.

Iškilmės, skirtos Vilniaus „Ženklo“ ikonos įgijimo garbei, sutapdintos su šios šven-tovės statybos pradžios 125 metinėmis.

Šventoji Charitina Lietuvaitė: Naugarde įgytos jos relikvijos

Naugarde įgytos Lietuvos kunigaikštės šv. Charitinos relikvijos. Tai įvyko atliekant archeologinius darbus Apaštalo Petro ir Pauliaus šventovėje, esančioje kapinėse.

Šv. vienuolė Charitina Lietuvaitė priklauso Visų Lietuvos šventųjų Soborui. Ji yra šv. Charitinos seserijos dangiškoji globėja. Ši seserija neseniai atšventė savo atkūrimo dešimtmetį. Iš šventosios Charitinos Lietuvaitės gyvenimo aprašymo žinoma, kad „šventoji kunigaikštė igumenė savo tikėjimo žygdarbius baigė 1281 m. spalio 5 d., o palaidota ji buvo apaštalo Petro ir Pauliaus šventovėje“.

Pasak Naugardo ir Senosios Rusos metropolito Levo, šventosios Charitinos relikvijų paieškos tęsėsi ilgai. Galiausiai relikvijos buvo rastos šventovės viduje, prie šiaurės vakarų sienos. Šventoji buvo palaidota išskoptame raste. Dangalas, kuriuo ji buvo uždengta, išsiuvinėtas aukso ir sidabro siūlais.

Šventosios relikvijos (nuotraukoje) buvo perkeltos į Spaso (Gelbėtojo) katedrą, esančią šventojo Jurgio vienuolyne, kur jos yra ir dabar.

Šventoji kunigaikštė Charitina Lietuvaitė buvo karaliaus Mindaugo giminaitė. Pagal vieną iš versijų, jis nusprendė ją išteikinti už Aleksandro Neviškio brolio Fiodoro Jaroslavovičiaus, Jaroslavo Vsevolodovičiaus, Naugardo kunigaikščio, sūnaus. Lietuvos kunigaikštė atvyko į Didįjį Naugardą. Jaunieji buvo susižadėję, tačiau Fiodoro mirtis sužlugdė jų santuoką. Charitina nutarė pasišvęsti Dievui ir įstojo į Naugardo šventųjų apaštalo Petro ir Pauliaus vienuolyną, esantį ant Sinicos kalvos. Po daugelio asketiško gyvenimo metų ji tapo šio vienuolyno igumene. Šventoji buvo nuolankumo, tyrumo ir griežto susilaikymo pavyzdžiu.

Marija JAKUBOVSKAJA

Įgytosios šventosios vienuolės Charitinos Lietuvaitės relikvijos. Naugardo vyskupijos informacijos skyriaus nuotr.

Šventosios Charitinos Lietuvaitės seserijos 10 metų jubiliejus

Šių metų spalio 18, šv. vienuolės, Lietuvos kunigaikštės Charitinos atminimo dieną, šv. vienuolės Charitinos Lietuvaitės seserija pažymėjo savo įkūrimo dešimtmetį.

Ir būtent šią dieną Vilniuje, Skaisčiausiosios katedroje, seserijos nuodėmklausys, kunigas vienuolis Tichonas (Fokinas) atliko specialią apeigą, suteikiančią naujai Seserijos narei Elenai Berezinai teisę vilkėti specialią gailėstingumo seserų aprangą. Po intencinių pamaldų buvo perskaitytas atitinkamas hierarcho valdytojo įsakas, ir naujoji gailėstingumo sesuo davė įžadą. Jai skirtą sesers ofciją ji atliks savo gyvenamojoje vietovėje, Visagine esančiuose senelių namuose, ligoninėje, krizių centre.

Dabar Seserijai iš viso priklauso 25 gailėstingumo seserys. Jos savo ofcijas atlieka slaugos ligoninėse, įvairiuose pansionatuose. Tarp jų – skirti seneliams, vaikams, jaunimui, taip pat asmenims su psichikos, neurologijos problemomis. Be to, seserys uoliai darbuojasi ir Vilniaus miesto dekanato šventovėse. Ypač daug darbo jos atlieka organizuojant eparchijos renginius bei jiems vykstant. Paminėtina ir tai, kad šventosios Charitinos Lietuvaitės seserija kasmet rengia labdaros akcijas, skirtas lėšų ir daiktų rinkimui benamiams, tėvų netekusiems bei sveikatos problemų turintiems vaikams.

► Apeigą, suteikiančią teisę naujai gailėstingumo seserims vilkėti specialius joms skirtus rūbus, atliko Šv. vienuolės Charitinos Lietuvaitės seserijos nuodėmklausys, kunigas vienuolis Tichonas (Fokinas). J.Seredaitės nuotr.

Marija JAKUBOVSKAJA

Ligos duodamos apsivalymui nuo nuodėmių, o kartais tam, kad slopintų savimą.
Šv. Jonas Klimakas

Rengiama talka Liepkalnio kapinėse

► Savanoriai Liepkalnio kapinėse.

Jau tapo gera tradicija rudenį rinktis senosiose Vilniaus stačiatikių kapinėse (Liepkalnio g. 19) ir tvarkyti jas. Pagrindinis talkininkų darbas – rinkti nukritusius lapus.

Šįmet talka Liepkalnio kapinėse vyks lapkričio 9 d., šeštadienį, 11.00 val. Kviečiami visi norintys nepriklausomai nuo amžiaus. Tvarkymo darbai tęsis ne ilgiau nei 3 valandas. Po to visi

talkininkai bus pakviesti į arbatėlę. Moksleiviams, dalyvavusiems talkoje, pageidaujant gali būti duotos pažymos apie laiką, kurį jie atliko socialinės paskirties darbus.

Titulo šventė Šalčininkų šventovėje

► Tikintieji, dalyvavę Titulo šventėje, kartu nusifotografavo Šalčininkuose statomos šv. Tichono cerkvės fone.

Vienas iš įsimintinų spalio įvykių buvo Titulo šventė Šalčininkų šv. Tichono parapijoje.

Šventinę Liturgiją celebravo Vilniaus ir Lietuvos metropolitas Inokentijus. Kartu su juo tarnavo parapijos klebonas, jerėjus Olegas Pristavko bei diakonas Konstan-

tinus Pankrašovas. Po Liturgijos vyko intencinės pamaldos ir religinė procesija, po kurių metropolitas Inokentijus tikintiesiems tarė archijerėjaus žodį. Pamaldos vyko maldos namuose, po to visi šventės dalyviai nuėjo į greta statomą šv. Tichono cerkvę. Prieš išrenkant hierarchą Tichoną Mas-

kvos ir visos Rusios patriarchu jis buvo Vilniaus ir Lietuvos arkivyskupas, todėl priklauso visų Lietuvos šventųjų Soborui. Šventovė Šalčininkuose baigiama statyti. Jai dar stinga vidaus puošybos, kai kurių įrenginių (dalį jų reikės įsigyti). Be to, nesutvarkyta teritorija aplink šventovę.

Prasidėjo užsiėmimai Teologijos studijose

Spalio pradžioje vėl prasidėjo užsiėmimai arkivyskupijos Teologijos studijose. Su mokslo metų pradžia besimokančius Studijose ir dėstytojus pasveikino ir išsakė palinkėjimų Vilniaus ir Lietuvos metropolitas Inokentijus.

Studijų atidarymo proga buvo surengta improvizuota nuotraukų paroda bei parodytas filmas, kuriame įamžinti ryškiausi praėjusių mokslo metų momentai. Priminsime, kad Teologijos

studijos įkurtos 2023 metais. Dabar keturiuose jų skyriuose (ganytojų, katechetų, choro vadovų bei giesmininkų ir ikonų tapytojų) mokslus tęsia apie penkiasdešimt žmonių.

Įvyko Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios Tarybos posėdis

Šių metų spalio 24 d. Vilniuje, Šventosios Dvasios vienuolyne, pirmininkaujant Vilniaus ir Lietuvos metropolitui Inokentijui, įvyko Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios Tarybos išplėstinis posėdis.

Jame buvo svarstomi einamieji Bažnyčios gyvenimo reikalai,

tarp kurių — ir susiję su religiniu švietimu, katechizacija, misionieriška ir komunikacine veikla.

Taip pat buvo priimtas nutarimas šių metų gruodžio 26 d. surengti Ganytojų pasitarimą, o gruodžio 27 d. – metinį Visuotinį Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios susirinkimą.

Apšviesta Mykolo cerkvė

► Arkangelo Mykolo šventovė Vilniuje, Kalvarijų g.

Vilniuje esanti Arkangelo Mykolo šventovė nušvito naktį – dabar ir tamsų paros laiką ji gerai matoma iš toli.

Šio apšvietimo įrengimas – svarbus šventovės, esančios šalia Kalvarijų turgaus, atnaujinimo etapas. Kartu tęsiami fasado remonto darbai ir keičiama į varinę stogo danga. Įrengiant naują ap-

švietimą dalyvavo daug žmonių. Vieni pasiūlė pačią idėją, kiti prisidėjo prie šio projekto įgyvendinimo. Tarp jų – ir architektai, ir asmuo, padovanojęs žibintus, ir ant fasado juos pritvirtinę meistrus, ir elektrikas, kuris galiausiai įjungė šį apšvietimą. Žemai lenkiamės visiems šio gero darbo dalyviams.

Paroda Šv. Dvasios vienuolyne

► Paroda, esanti Šventosios Dvasios vienuolyno kieme (Aušros Vartų g. 10).

Šimtai žmonių apžiūrėjo nuotraukų parodą, atidarytą Vilniuje, Šventosios Dvasios vienuolyne. Ji skirta metropolitui Chrizostomui (Martiškino) 90-mečiui.

Nuotraukos, papildytos plačiai žinomo metropolito citatomis iš jo interviu bei straipsnių, skelb-

tų Lietuvos spaudoje, patalpintos vienuolyno kieme, šalia jo sodo. Parodos pavadinimui pasirinkta viena iš minėtų citatų: „Aš atvirai parėmiau Lietuvos nepriklausomybę...“.

Parodą galima aplankyti iki gruodžio vidurio, po to ji iškeliaus į kitus mūsų šalies miestus.

Tas, kam Bažnyčia – ne Motina, negali turėti ir Tėvo – Dievo.
Šv. KANKINYS ILARIJONAS (TROJICKIS)